

Rakovina hrubého čreva a konečníka: štatistiky a programy prevencie

Darina Sedláková
Kancelária WHO na Slovensku
dse@euro.who.int

Svetová správa o rakovine a KRCa

Podľa údajov z členských štátov WHO odhaduje, že v roku 2007:

- 12,4 milióna novo diagnostikovaných prípadov rakoviny
 - Pľúca: 1.5 milióna, Prsník: 1,29 milióna, 3. miesto: KRCa: 1,15 milión,
- 7,6 miliónov úmrtí, t.j. 13% všetkých úmrtí, t.j. každé 8. úmrtie
 - Pľúca: 1.3mil., Žalúdok: 0,78 mil., Pečeň: 0,69mil., 4. miesto: KRCa: 655 000

KRCa:

- výrazné regionálne rozdiely (najviac vyspelé a bohaté štáty), muži/ženy, nad 50 rokov
- v krajinách so zavedeným masovým skríningom štatistiky v prospech menej závažných štádií a foriem ochorenia, 50% 5-ročné prežívanie od stanovenia diagnózy

Zdroj: WHO/IARC, 2008

Situácia v Európskej únii

(Zdroj: Správa Komisie ES, December 2008)

Rok 2006:

- **3,2 milióna nových prípadov rakoviny**
 - prsník, hrubé čreva a konečníka, pľúca
- **23% všetkých úmrtí**
 - 554 000 žien a 698 000 mužov

Kolorektálny karcinóm:

- cca 140 000 nových prípadov u žien a 170 000 (Česká r., Maďarsko)
- prípadov u mužov (**13% všetkých onko ochorení, 2. miesto**)
- cca 68 000 úmrtí žien a 78 000 úmrtí mužov (**11% všetkých onko úmrtí, 2. miesto**)
- päťročné prežívanie cca 50% pacientov

Situácia na Slovensku (Zdroj: www.nor-sk.org)

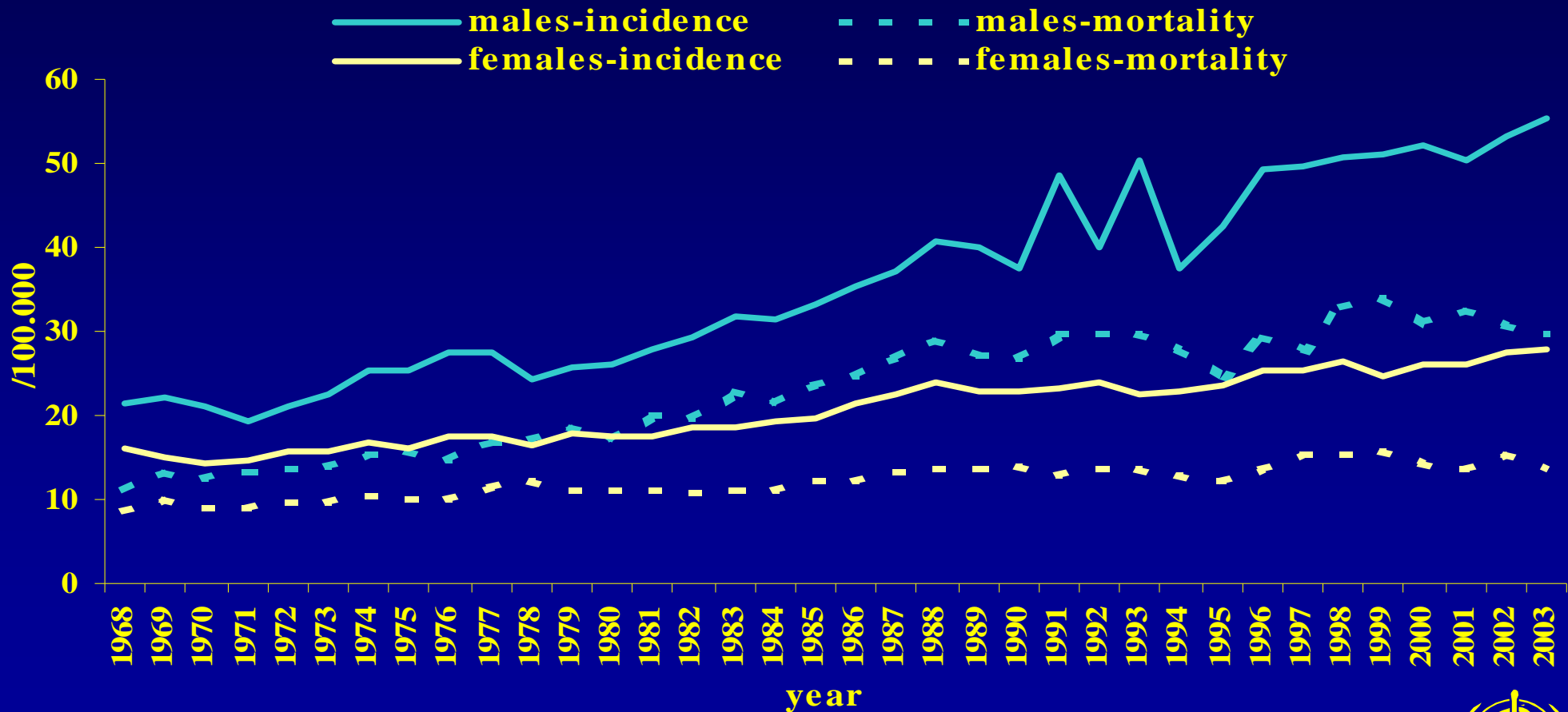
Rakovina hrubého čreva a konečníka:

- **2800 nových prípadov /ročne**
 - cca 2x častejšie u mužov než u žien
 - 2. najčastejšie onko ochorenie u mužov,
 - viac konečník
 - 2. najčastejšie onko ochorenie u žien,
 - viac hrubé črevo
- **1700 úmrtí / ročne**
 - cca 2x viac mužov než žien

Päťročné prežívanie: ?, ...ale zlepšuje sa (prevencia, liečba)

Hrubé črevo a konečník: incidencia a úmrtnosť' (www.nor-sk.org)

Fakty a trendy sú jasné

Čo s tým?

Cieľ: znížiť chorobnosť a úmrtnosť

- **Primárna prevencia**
 - **zdravý životný štýl, snaha o elimináciu rizikových faktorov** (sedavý spôsob života, nesprávna výživa – „veľa“ mäsa, nedostatok pohybu, zápcha/hnačky)
- **Sekundárna prevencia: SKRÍNING**
 - **včasné odhalenie tzv. predrakovinových stavov** (polypy, adenómy, zápalové ložiská, ...), a
 - **včasné odhalenie skorých štádií ochorenia**
- **Terciárna prevencia**
 - **správna liečba a komplexná starostlivosť**
 - **zabránenie vzniku komplikácií**

Skríning KRCa

- Vyhľadávanie predrakovinových stavov a včasných štádií ochorenia u „zdravých“ jedincov
- Viacero metód s rôznou mierou efektívnosti a úspešnosti
- Neznižuje výrazne chorobnosť, ale môže výrazne znížiť úmrtnosť, nákladovosť liečby a perspektívu pacienta z hľadiska prežívania a kvality života, pretože odhalí štádiá ochorenia s vysokou mierou vy/liečiteľnosti

Pozor!

Vyhľadanie lekára a absolvovanie vyšetrenia, ktoré sa používa aj pri skríningu, v prípade, že človek už má ťažkosti **nie je skríning**, ale poskytnutie zdravotnej starostlivosti (zdravotnícke výkony na stanovenie diagnózy sa účelom liečby daných ťažkostí).

NESKORO!!!

Skríningové možnosti u KRCa

Medzinárodné odporúčania: U ľudí nad 50 rokov vykonávať:

- **Test na skryté krvácanie v stolici („Test na OK“)** – raz ročne
 - základné vyšetrenie, má limity z hľadiska špecificity aj senzitivity
- **Sigmoidoskopia** – raz ročne
- **Kolonoskopia** – raz za 10 rokov (u rizikovej populácie podľa potreby)
 - spĺňa diagnostické aj terapeutické potreby
 - má byť zaradená medzi základné skríningové metódy, a nie len ako „nadstavba“ na pozitívny test na OK
 - má výrazný vplyv na zníženie úmrtnosti (odstránením predrakovinových štádií ochorenia)
- **Irigografia** (kontrastné vyšetrenie čreva a konečníka)
- **Biomarkery, genetické vyšetrenia, virtuálna kolonoskopia, CT**

Slovensko - súčasný stav: oportunistický skríning

Nazýva sa aj ponúkaný skríning:

- včasný záchyt, ktorý sa vykonáva (hlavne) na vlastnú žiadosť alebo na základe lekárskeho odporúčania / rozhodnutia;
- je súčasťou preventívnych prehliadok, na ktoré má každý občan v daných intervaloch nárok zo zákona a plne ho hradia ZP
- nekoordinovaný, pokiaľ nie je „koordinovaný prostredníctvom projektu alebo kampane“

Slovensko - cieľový stav: organizovaný skríning

Nazýva sa aj pozývací skríning

- cez osobné pozvanie (písomne, re-call) sa VŠETCI občania, ktorí na to majú nárok, pozvú na skríning (napr. v prípade KRCa je to cca 1,2 milióna ľudí nad 50 rokov)

Cieľ: systematicky a celoplošne znižovať chorobnosť a úmrtnosť na najzávažnejšie onko ochorenia v súlade s európskymi odporúčaniami a normami, (a dikciou štátnej politiky zdravia z januára 2008)

Ďakujem za pozornosť

*Robme prevenciu tam,
kde to má význam*

*Zabráňme vzniku
rakoviny tam, kde jej
dokážeme zabrániť*

